

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Kandidatexamen i kriminologi
VT 2018**

Om trygghet och övervakningssystem

Enkätstudie om medborgares attityder till kamera- och IT-baserad övervakning

Ida Claesson

Fakulteten för hälsovetenskap

Författare: Ida Claesson

Titel: Om trygghet och övervakningssystem- Enkätstudie om medborgares attityder till kamera- och IT-baserad övervakning

Handledare: Miguel Inzunza

Examinators namn: Jonas Ringström

Abstract

Uppsatsen behandlar attityder och upplevd trygghet i frågor rörande kameraövervakning och intelligenta övervakningssystem (via sk intelligenta IT-system). En enkätstudie delades via bl.a. sociala medier och totalt besvarades den av 104 respondenter. Ställningstaganden i påståendena kring de olika formerna av övervakning analyseras sedan i SPSS efter ålder, kön, utbildning och inkomst för att granska om det finns olika attityder i olika grupper. Teorin som används i uppsatsen är främst Garlands teori om bland annat den ökade kontrollen i det senmoderna samhället samt om övervakningssystemets ökade komplexitet. Analysen visar på en generellt positiv attityd till såväl kameraövervakning som användande av intelligenta IT-system. Kameraövervakning ansåg majoriteten (65,4%) bidrog till ökad trygghet i offentliga miljöer och även 49,1 % ansåg att användningen av intelligenta IT-system skulle bidra med ökad trygghet i offentliga miljöer. Män generellt och framförallt i åldern 25-44 år tenderar att inte vara lika positiva eller uppleva trygghet vid användning av kameraövervakning eller intelligenta IT-system. Av analysen framkom även en ökad positiv attityd med ökad inkomst samt en ökad positiv attityd med ökad ålder. Flera olika aspekter av denna positiva attityd diskuteras i anslutning till tidigare forskning och frågor rörande integritet, datahantering, vilka brott man avser förebygga samt ur ett maktperspektiv.

Nyckelord: Intelligenta IT-system, Intelligent kameraövervakning, trygghet, brottsförebyggande åtgärder, Garland

Förord

Ett stort tack till alla som besvarade enkäten och till er som bidrog med kommentarer kring ämnet, det har varit mycket givande att ta del av. Utöver alla deltagare vill jag även tacka min handledare Miguel Inzunza för rådgivning och stöd under uppsatsskrivandet.

Innehållsförteckning

Inledning	1
1.1 Om intelligent övervakning	1
1.2 Kameraövervakning i Sverige	2
1.3 Syfte och frågeställningar	3
Bakgrund och tidigare forskning	3
2.1 Attityder och integritetsfrågan	3
2.2 Hur övervakningssystemen används och dess effekter	5
Teori	8
3.1 Val av teori	8
3.2 Foucault och Panoptikon	9
3.3 Garland	9
Metod	13
4.1 Sökord och avgränsningar i val av litteratur	13
4.2 Val av metod och datainsamling	13
4.3 Urval	14
4.4 Utformande av enkät	14
4.5 Ställningstagandet till etiska aspekter	15
4.6 Validitet och reliabilitet.	16
4.7 Analys	16
4.8 Möjlighet att använda andra metoder	17
Resultat	18

5.1 Deltagare	18
5.2 Svartsfördelning av påståendena	18
5.3 Kommentarer	19
Analys	20
6.1 T-test, medelvärdesanalys samt eta-test	20
6.2 Attityder och upplevd trygghet baserat på kön och ålder	22
6.3 Attityder och upplevd trygghet baserat på utbildning och inkomst	23
Diskussion	24
Avslutning	30
Referenslista	
Bilaga 1	
Bilaga 2	

Inledning

1. 1 Om intelligent övervakning

Amerikanska TV-serien "Person of interest" behandlar artificiell intelligens och beskriver en maskin som samlar in data i New York i syfte att förutse brott och terrorism. Sanningen ligger inte långt ifrån fiktionen, tekniken i samhället får allt större utrymme och det finns idag möjligheter att sätta upp komplexa övervakningsapparater i urbana samhällen. Forskaren Long på "Yitu teknologi" arbetar idag tillsammans med Huawei i syfte att sprida projektet "Safe city" (Huawei, 2017). I stadsdelen Longgang i Shenzhen, Kina, har detta lett till en halvering i rån och stölder samt har uppkläringen mer än fördubblats (SVT, 2018). "Safe City" är ett intelligent övervakningssystem som i realtid kan läsa av beteenden som anses vara en fara för samhället och spelar in händelser av vikt samt ger ansvariga myndigheter en förvarning för att de ska kunna ingripa innan brottet sker. Systemet kan uppmärksamma övergivna objekt m.m. som kan ha placerats ut i skadliga syften. Egenskaperna beskrivs vara av stor vikt för att förhindra kriminalitet och assistera vid brottsutredningar. Företaget pekar på brister med endast kameraövervakning i form av dålig bildkvalite, svårigheter att lokalisera brotten samt att det finns stora brister i informationshanteringen. Bristerna åtgärdas via intelligenta IT-systemet då dessa har kameror med bättre upplösning samt bandbredd, systemet kan förvarna om brott och beteende som kan utgöra fara. Genom att informationen sparas via ett "moln" (inspelad data laddas upp via internet till ett annat lagringssystem än det i kameran) kan informationen lätt delas samtidigt som varningen om eventuellt brott inkommer. Dataöverföringen löser även problemet med det stora behov av lagringsutrymme som annars finns i kameraenheterna. Safe city finns installerat i mer än 30 länder världen över och bevakar över 400 miljoner människor i mer än 100 städer (Huawei, 2018).

Klein (2008: 46-48) ställer sig kritisk till det experiment författaren kallar "Chinas all-seeing eye" även kallat "the golden shield" som avser koppla samman all tillgänglig information om Kinas medborgare. Nu, 10 år efter artikeln publicerades, finns ett sådant avancerat system installerat i Schenzen. Kritiken riktas mot orättvisor i Kina bestående av att det finns en ström av arbetare som flyttar runt mellan städer som Schenzen, städerna i sin tur är beroende av dessa arbetare, men arbetarna saknar rättigheter där. Genom de nya övervakningssystemen kan dessa medborgare identifieras och snabbt omhändertas för att förhindra att de skapar en

rörelse så stark att den kan omkullkasta städernas elit, vilka är de som drar nytta av arbetet migranterna utför. När övervakningen i Schenzen fått kritik har regeringen i Kina jämfört den med USAs Patriot act och FBIs massövervakning av e-mail. Regeringen hävdar att man behöver använda dessa system så att staten kan registrera spridningen av illegal information. Författaren menar dock på att det inte går att jämföra länder som Kinas användning av dessa system med USA då Kina använder sig av censur och bryter mot mänskliga rättigheter (Klein, 2008: 48-55).

1.2 Kameraövervakning i Sverige

Att kunna förhindra brott samt klara upp de som sker är en viktig del av polisens och samhällets ansvarstagande mot medborgarna. Mängdbrotten i samhället är ett stort problem i Sverige idag och polisen står utan större resurser/möjligheter att utreda ens en bråkdel av alla brott som t ex stölder, misshandel eller skadegörelse. På vägarna i Sverige används sedan 1996 ett system för automatisk trafiksäkerhetskontroll (ATK) vilket på senare år har moderniserats och består av hastighetskameror som analyserar trafiken i syfte att upptäcka fortkörningar (Larsson, 2010: 9). Kameror har en viktig roll i det brottsförebyggande och utredande arbetet, i både Göteborg och Stockholm har kameror som används för att registrera trängselskatt även använts i utredande syfte vid brott. I SVTs tv-program Veckans brott (Wiklund, 2018) visas polisens arbete i utsatta områden (tex Rinkeby och Husby) och hur kameror används flitigt med övervakande poliser som avser kunna assistera sina kollegor i form av tips, varningar samt direktiv vid upplopp. Kamerorna lyfts fram som ett medel för att uppnå en ökad trygghet och en minskad brottslighet i samhället. Via polisens nationella kameraplattform kan de granskade poliserna nå kameror, som de har haft tillstånd att sätta upp över hela Sverige. Lägenheter och delar av platser där man inte fått tillstånd att filma är täckt av gråa rutor, sk. integritetsmaskering, bildkvaliteten är i övrigt högupplöst och det går lätt att zooma in för att se ansikten eller registreringsnummer. Kamerorna har även haft en viktig del i brottsuppklarande syfte då ett mord fångades på kamera och genom att granska alla kameror i området kunde man få fram tydliga signalement på gärningsmannen.

I sjätte avsnittet (Wiklund, 2018) lyfter programmet fram kriminalpolitikens stora roll inför valet år 2018. Stefan Löfven gästar programmet och vid flertalet tillfällen nämner han behov av utökad kameraövervakning för att förhindra kriminaliteten i samhället. Lahtinen (2018)

har under april gjort en studie med 1000 telefonintervjuer som visar på att få känner kränka av kameraövervakning på gator och torg, hela 75 % av de tillfrågade nekade till påståendet. 82 % ansåg att kameraövervakning förhindrar brott, 90 % var positiva till kameraövervakning på allmänna platser och 72 % ansåg att det bör sättas upp flera övervakningskameror. Då en klar majoritet efterfrågar fler kameror för det frågan vidare kring hur attityden ser ut inför att gå ytterligare ett steg och låta datorer analysera bildmaterialet via s.k. intelligenta IT-system. Frågor likt dessa, rörande attityder samt den upplevda relationen mellan trygghet och moderna övervakningssystem har stort fokus i denna uppsats.

1.3 Syfte och frågeställningar

Denna uppsats avser granska attityder och upplevd trygghet på offentliga samt utsatta platser via intelligenta IT-system och kameraövervakning i relation till bl a Garlands beskrivning av en ökad acceptans för kontroll i dagens samhälle.

Hur ser relationen ut mellan trygghet på offentliga platser och inställning till kameraövervakning respektive användandet av intelligenta IT-system?

Vilka attityder finns kring användandet av intelligenta IT-system i särskilt utsatta områden i relation till offentliga platser?

Påverkas ovan nämnda frågeställningar av faktorer som kön, ålder, utbildning samt inkomst?

Bakgrund och tidigare forskning

2.1 Attityder och integritetsfrågan

Björklund (2013: 113-114) beskriver relationen mellan kameraövervakning och personlig integritet genom att utreda hur kränkningen av det privata, vilket anses kunna ske via offentlig kameraövervakning, är relevant i det offentliga. I Sverige, beskriver författaren, är befolkningen relativt obekymrade angående potentiella integritetskränkningar vid kameraövervakning. Kameraövervakning har i sig fått ett eget akademiskt forskningsområde under senaste åren och på engelska kallas litteraturen "surveillance studies", även telefonavlyssning och datalagring har stort utrymme inom forskningen. Kameraövervakningen beskriver Björklund (2013: 114-115) har även fått ett eget utrymme i lagen via SFS 1998:150, lagen om allmän kameraövervakning. Integritetsaspekten bör enligt lagen alltid vägas in vid kameraövervakning och det skall förhindras att övervakningen sker i

annat syfte än för att hålla ordning och förhindra brott. Även om lagen endast gäller allmänna platser finns det många platser som hamnar mellan privat och allmän, exempelvis arbetsplatser eller trapphus, då gäller istället personuppgiftslagen (PUL) angående hur man hanterar datan från övervakningen. (Observera att PUL ersätts 25 maj 2018 med dataskyddsförordningen GDPR (Datainspektionen, 2018)).

Björklund (2013: 115-116) beskriver en uppdelning i hur man kan betrakta huruvida den personliga integriteten kränks: empiriskt eller teoretiskt. Om inte den personliga integriteten upplevs som kränkt: kan den då ändå vara det? Detta synsätt har använts av bl.a. justitiekanslern men författaren menar på att om samhället endast utgick ifrån detta synsätt skulle lagen om allmän kameraövervakning vara överflödig. Björklund m fl beskriver att lagen skulle vara överflödig pga. att vi har en generellt positiv attityd till kameraövervakning i Sverige, inom EU har man istället försökt att skapa gemensamma regler när det gäller dataskydd. Björklund (2013: 116-117) beskriver hur bildmaterial i efterhand kan tänkas kränka individen. Ny teknik där kameror samkörs möjliggör kartläggning av människors förfaranden som leder till att man får en mer avancerad övervakning. I Sverige får data från övervakning lagras i max en månad och polisen tar ofta del av olika kameraövervakningar för att kartlägga brottslighet. De finns de som hävdar att integritetsfrågan kring övervakning är överskattad, en stor andel av befolkningen delar sitt liv via sociala medier och fokuset på integritet frångår övervakningens egentliga syfte. Björklund (2013: 123) lyfter dock fram att det komplexa informationssamhället vi lever i kan istället öka behovet av att ha tydliga regleringar.

Efterfrågan på regleringar varierar dock, Taylor (2017: 413, 425-426) beskriver hur det inom forskning om kameraövervakning på offentliga platser finns ett glapp sett ur ett globalt perspektiv. Skolungdomar är den grupp icke kriminella som övervakas mest, men trots detta är det en liten andel forskning fokuserar på övervakning inom skolväsendet. Integritetsfrågan har sin roll inom kameraövervakning via medborgarnas rättighet att agera politiskt utan att information om detta samlas in i motverkande syfte, minnen av historiska totalitära slag var även en viktig utgångspunkt. Personlig integritet anses vara en förutsättning för att medborgarna ska få möjlighet att utnyttja sina rättigheter i offentlig sfär (Björklund, 2013: 126-127).

Willis & Taylor m.fl. (2017: 10-11) har granskat CCTV övervakning i Australien utifrån perspektivet av personer som suttit häktades hos polisen. Av deltagarna ansåg 69 % att CCTV var effektivt och 21 % ansåg att det inte var det. Av intervjuerna framkom att deltagarna trodde att CCTV var mest effektivt för att förhindra våldsbrott, det finns dock lite forskning som stödjer det. Våldsbrott tenderar att ofta vara spontana och ske under påverkan av alkohol eller droger, det medför att de saknar rationalitet likt tanken att undvika att begå brott på grund av kameraövervakning. Istället visar forskningen på att kameraövervakning förhindrar brott främst i fastigheter och parkeringsgarage. 25 % av deltagarna i studien menade på att CCTV inte bidrog till att förhindra någon specifik typ av brott, argumenten var samma som ses även inom forskning på ämnet, t ex problem med kamerornas placering (eller avsaknad av kameror), det är lätt att dölja identiteten samt att det snarare identifierar brott snarare än förhindrar dem. I samhället idag är ständig interaktion med teknologi normen, även om flera pekade ut brister med övervakningen sade 23 % avstå från att begå en brottslig handling där det finns CCTV övervakning. Att de väljer att avstå från brottsliga handlingar kan visa på en viss brottsförebyggande effekt, dock kan man inte bekräfta att handlingarna inte endast byter plats och utförs någon annanstans (Willis m fl, 2017: 10-11).

2.2 Hur övervakningssystemen används och dess effekter

I USA använder polisväsendet inte längre bara traditionell kameraövervakning utan övergår till att i större utsträckning använda ett brett spann av elektronisk utrustning. Exempel på denna utrustning är fasta och mobila kameror, kameror i bilar och trafikljus, hastighetskameror, GPS (global position system), ALPR (automatic licence plate reader) samt ansiktsigenkänning. Författaren beskriver hur detta nya arbetssätt inte är enhetligt och har utvecklats till att användas på olika sätt (till skillnad från det kompletta system Huawei levererar i Shenzhen) (Schuch, 2015: 54-55). Vidare beskriver Schuch (2015: 55-56) att tillgängligheten på kameror har jämnat ut förhållandet mellan polis och medborgare då båda parter kan använda sig av detta verktyg men, det medför även ytterligare frågor kring vem som har rätt att använda sig av de avancerade övervakningssystemen och var. I studien av Schuch framkom att den tekniska utrustning som användes i brottsförebyggande syfte inte motsvarade polismyndighetens eller medborgarnas förväntningar. Förväntningarna på det nya arbetssättet med elektronisk utrustning kan därav vara av intresse att granska, attityderna till

dessa former av övervakning påverkas av vilka förändringar medborgarna tror att arbetssättet medför.

Bernasco & Lindegaard (2018: 155-156, 170-171) beskriver hur utbredningen av kameraövervakning möjliggör för kriminologer att systematiskt och anspråkslöst observera brott. Artikeln består av en genomgång av forskningen kring kameraövervakning följt av framtida rekommendationer. Författarna lyfter bland annat fram att vissa typer av brott är enklare att lösa med hjälp av kameraövervakning men t ex rån, sexuella övergrepp m fl sker ofta i icke offentliga miljöer fångas mer sällan på kamera. Ekonomisk brottslighet och data hackning är också brott som inte påverkas av kameraövervakning då det sällan går att beskåda via video.

Bernasco & Lindegaard (2018: 171-72) lyfter även de fram behov av att studera kameraövervakningens potentiella effekt på andra typer av brott, tex. terrorism och sexuella övergrepp m fl, men även behovet av att utvärdera kameraövervakningens effekt i andra miljöer, exempelvis skolor, fängelser, kontor m fl. Författarna förespråkar användandet av kamerainspelningar då det bidrar med en objektiv bild av förfarandet mellan polis och medborgare. Polisen har möjligheter att filma förfarandet via t ex kroppskameror och medborgarna har idag egen teknik för att filma i t ex sina mobiltelefoner. Kamerans synlighet eller osynlighet påverkar även vilka brott den fångar upp, i de fall då kamerorna är synliga är det oftast bara de mest impulsiva brotten som fångas upp, när brottslingen inte är medveten om kameran. Undantag finns dock för t ex bankrånare som inte alltid bekymrar sig för kameraövervakningen på banken, i de fall styr snarare kameraövervakningen i resterande allmänna platserna mer för t ex polisens möjlighet att följa exempelvis flyktfordon.

Kamerornas placering får avgörande betydelse och Bernasco & Lindegaard (2018: 173-174) förespråkar att polisen undersöker och skapar ett tydligt system över vilka kameror som finns samt se över var kamerorna behövs. Kameraövervakningens effektivitet är även baserat på videons kvalité, vid mörker kan den många gånger försämrats och då kameran endast visar en begränsad yta kan det vara svårt att få överblick kring hela händelseförloppet. Bernasco & Lindegaard (2018: 175- 177) uttrycker en svaghet bestående av det saknas kodningssystem vid analyser av videomaterialet, för att få en bättre förståelse för vad som faktiskt sker på

filmerna beskriver det att forskare tillsammans bör utveckla ett kodningssystem för analysen av videoinspelat material som används i utredande och brottsförebyggande syfte. Forskare upplever ofta svårigheter när det gäller att dela datan mellan forskare för att replikera- eller utföra vidare studier. Ofta innehåller filmerna med brottet känsligt material och ansikten kanske syns, genom att använda filmer som finns på internet kan data enklare delas mellan forskare, dock tenderar dessa att försvinna från olika källor. Avslutningsvis föreslår Bernasco & Lindegaard (2018: 178-180) att kriminologer bör granska hur biologer observerar verkliga situationer men även andra forskningsområden där det finns stort fokus på observation som metod.

Kameraövervakningens utökning syns över hela världen och Firmino m fl (2013: 65-66, 78-79) beskriver hur denna utveckling skett snabbt i Brasilien av tre anledningar. En anledning är att det saknas en tydlig lagstiftning för hur CCTV får användas, debatten angående övervaknings tekniken är frånvarande och det finns en stark oro och rädsla för brott i de mindre storstäderna samt i storstäderna. I medier syns även en stark uppmuntran till användandet av CCTV övervakning vilket sker med påtryckningar från privata säkerhetsaktörer. Påtryckningar kring ökat användande av CCTV av privata säkerhetsaktörer beskriver författarna ses i hela Sydamerika, det har skett en förflyttning av säkerhetsarbetet från polis, militär m fl till privata aktörer och dessa aktörer arbetar med staten i syfte att uppnå social kontroll. Författarna menar att det är den egentliga anledningen till utökningen av kameraövervakningen (CCTV) snarare än den, påstådda ökningen av brott i urbana samhällen (Firmino m fl.: 2013: 78-81). Firmino m fl (2013: 82) lyfter fram vikten av att det sker en akademisk grundad diskussion kring användandet av CCTV, politikerna bör vara medvetna om potentiella risker med användandet baserad på en social och historisk kontext.

Lio & Cambio (2014: 129-131, 135-139) granskar hur spridningen och användandet av kameraövervakning påverkar städernas geografiska utformning i Latinamerika. Året 2008 var säkerheten i de urbana städerna och brottsligheten betraktat som den största sociala oron, för första gången mer betraktat som ett större orosmoment än arbetslösheten. Trenden har sedan fortsatt öka och politiker lägger därmed större fokus på att lösa "osäkerhetsproblemet" än det problemet som tidigare betraktades som störst: arbetslösheten. Kameraövervakningen är idag en synlig del av samhället som finns till för att utesluta de okända "främlingar" befolkningen

fruktar. Författarna menar på att användandet av denna sociala panoptikon med sin granskande blick i städerna bidrar till att lokala regeringar kan öka makten över medborgare vidare utöva social kontroll. Samtidigt bevakar man också specifika platser och grupper, utöver den brottsförebyggande funktionen försöker de också kontrollera socialt avvikande beteende likt alkoholism, beroende eller prostitution. Författarna lyfter fram att kameraövervakning betraktas även som ett sätt att dölja de neoliberala motiven att skapa en exklusiv offentlig miljö. Samtidigt som konsumtionen av övervakningskameror och tjänster kan bidra till en upplevd säkerhet blir det också en påminnelse om potentiella faror (Lio & Cambino, 2014: 138-139).

Teori

3.1 Val av teori

Teorin som används i denna uppsats valdes då den bl a tar upp den tekniska övervakningens roll i skapandet av makt- och kontroll i det moderna och senmoderna samhället. Övervakning är att betrakta som ett medel för kontroll och genom kontrollen skapas en makt vilket Foucault beskriver i sin teori via panoptismen. Makten som potentiellt kan överlämnas till beslutsfattarna i samhället via utökning av kameraövervakning eller införandet av intelligenta övervakningssystem är av intresse för att analysera hur det kan påverka maktförhållandena mellan medborgare och stat. Förändringar i relationen mellan medborgarna och samhällets experter granskas i litteraturen av Garland. Medborgarnas åsikter i kriminalpolitiska frågor beskriver Garland idag har ett större inflytande i kriminalpolitiken än experterna inom ämnet. När det gäller införande av övervakning via kamera respektive intelligenta IT-system är frågan i vilken utsträckning medborgarna är beredda att utbyta makt och integritet mot upplevd trygghet. Sahlins teori påvisar hur Garlands teori är relevant för Sverige, då studien avser granska frågeställningarna utifrån Sverige valdes därav en kort sammanfattning av relevant del i denna teori. Svagheter med valda teorier är dock att det har skett mycket i maktrelationerna under de dryga femton åren som gått sedan litteraturen gavs ut, den s k du-reformen har utvecklats i och med den globala spridningen av it-utrustning och internetåtkomst kommunicerar medborgarna med medier på ett nytt sätt (dock i enlighet med vad Garland förutspår). En snabb utvecklingen av IT-tekniken har lett till nya möjligheter att utöva kontroll som inte behandlas av litteraturen. Genom en inledande beskrivning av de

avancerade övervakningssystemen i uppsatsen kopplas dock teorierna sedan till de senaste övervakningssystemen i diskussionsavsnittet.

3.2 Foucault och Panoptikon

Foucault (2003: 201-203) beskriver hur vetande och makt följer varandra, hur makten medför ett vetande. Finns det ett vetande så medför det likaså maktförhållanden då det ena är en förutsättning för att det andra. Foucault beskriver via Jeremy Bentham's teori om Panoptismen hur samhällets institutioner producerar sitt vetande och kontroll via maktutövning i form av övervakning. Panoptikon är en cirkulär byggnad med ett torn i mitten som har fönster med utsikt över ringens insida. Byggnaden har olika celler som går igenom byggnaden och dessa celler har två fönster varav ett släpper in dagsljuset och det andra vetter mot tornet i mitten där det sitter en människa som övervakar. Konstruktionen medför att individerna får ljus och man döljer dem inte heller för världen, vilket annars görs i fängelse. Synligheten leder till ett ständigt övervakande, individerna vet inte själva om när de är övervakade vilket gör att de är ständigt vaksamma på sitt beteende (Foucault, 2004:33). Panoptismen skapar en normaliserade makt i samhället genom övervakningen som sker via skolor, sjukhus och militären där människor blir fogliga kroppar som samhället styr. Kameraövervakning och övervakning via intelligenta IT-system kan betraktas som nästa steg i utbyggnaden av panoptikon genom skapandet av fogliga kroppar då människor blir mer vaksamma på sitt beteende. Genom vetandet som sker via övervakningen skapas ett maktförhållande där samhället får makt över medborgarna då de har insyn i deras beteende. De fogliga kropparna skapas ur disciplinen i samhället som introduceras tidigt i samhällets institutioner, denna disciplinen utfärdas i en sluten miljö, med en inrutningsprincip och med funktionella placeringar av medborgarna (Foucault, 2004: 139-145).

3.3 Garland

Garland (2002: 5-15) utgår i sin bok "The culture of control" från Storbritannien och USA men författaren påvisar att teorin även går att tillämpa på andra länder som haft liknande politisk utveckling. Delar av Garlands teori återfinns även i beskrivningar om den svenska kriminalpolitiska utvecklingen av bl.a. Sahlin i "Brottsprevention som teori och begrepp" (2000). Garland beskriver hur det via den industriella tillverkningen under moderniteten möjliggjorde ett högre välstånd för befolkningen överlag i senmoderniteten.

Industrialiseringen och urbaniseringen har gynnat konsumtionen samtidigt som attraktiva objekten att stjäla koncentrerats i städerna. Koncentreringen har möjliggjort fler tillfällen för brott vilket går att betrakta som en del av grunden till problemen med mängdbrott som vi har idag.

Att hänvisa till fakta vid beslutsfattande, förklaring av kriser och sjukdomar fick under moderniteten en central roll från att tidigare förlitat sig på religiösa förklaringar. I senmoderniteten utvecklade människorna ytterligare sin förståelse för hur underliggande mekanismer i samhället påverkar samhället på makronivå. Förståelsen utvecklas även angående att saker som skett tidigare i historien, fast i ett annat rum, kan påverka det rum man befinner sig i nu. En ökad förståelse för hur institutionella system fungerar ihop ger människor svar på varför det finns vissa problem idag samt varför andra problem fanns tidigare. Giddens (1996: 98-100) beskriver hur urbaniseringen bidrog till en förändring i våra relationer genom att vi har kontakt med nya människor som vi inte har en lokal anknytning till. Relationerna till främlingar blir flera och relationerna rycks därmed ur sina lokala sammanhang, detta bidrar till att de sociala relationerna blir urbäddade. Via urbäddningsmekanismerna, beskriver Garland (2002: 5-15), ökar vår förståelse även för regionala- och nationella kontexter samt begrepp som inte går att känna, exempelvis institutionella förändringar.

Garland (2002: 90-92, 149-167) beskriver hur individen är i fokus i den nyliberala andan som präglar samhället de senaste årtiondena. Till följd av detta har fokuset på en övervakande brottspreventiv samverkan mellan myndigheter ökat, en brottsprevention som sägs vila på en rationalitet. I senmoderniteten har välfärdens brottsförebyggande funktion, den brottsprevention som anses uppstå via goda levnadsvillkor för alla, fått mindre utrymme i den politiska debatten. Sahlin (2000: 131-134) beskriver hur förändringarna i svenska samhället i form av ökad arbetslöshet och minskning av utbildningsverksamhet samt barnomsorg har påverkat brottsligheten, samtidigt som dess potentiella brottsförebyggande effekten inte diskuteras. Enligt Sahlin har ökad arbetslöshet och minskning av välfärdssystemet haft brottstimulerande effekter, förändringarna är kriminogena. Preventiva åtgärder utsätts inte för lika hårda etiska prövningar som beivrande och bestraffande av brott, Sahlin menar på att den positiva inställningen som finns till brottspreventiva åtgärder idag kan osynliggöra

konfliktlinjer, inhumana åtgärder och eventuella negativa effekter. I Östeuropa där diktaturen nyligen avskaffades är konflikten mellan statens kontroll och individers frihet och integritet fortfarande aktuell men i Sverige likt i USA pågår enligt Sahlin (2000: 146-147) en värdeförskjutning mot ökad kontroll och ordning på bekostnaden av individernas integritet och handlingsfrihet.

Garland beskriver hur det har tillkommit en ökad efterfrågan av beskyddande åtgärder för medborgarna samt krav på hårdare straff. Förövaren ses som motiverad vilket medför att det uppkommit ett permanent behov för medborgarna att vidta säkerhetsåtgärder, de kan inte längre lita på att polisen beskyddar dem. Medierna i senmoderniteten rapporterar om skyddsåtgärder, kriser och farligheter vilket bidrar till att individer börjar reflektera över samhället som risksamhälle samt alla potentiella attacker som kan utföras mot samhällets olika system. Samtidigt som en hög brottsfrekvens utvecklas till det normala i samhället under moderniteten växte även TV tittandet som fenomen. Via TV-program fick individer även tillgång till nationella nyheter, där lyftes bilden av det utsatta offret som led och bilden av ett bristande samhällsskydd upp. Den ökade reflektionen kring sitt handlande gav individen även en central ställning i samhällsordningen samt inom ekonomin (Garland, 2002: 85-86, 157-158).

Förändringar under senmoderniteten i den sociala organisationen består av en ökning av övervakningsapparaten och kontrollen i samhället. Neoliberalismen medförde en förändring i hur man betraktar brottspreventionen, den framhävde att brottsprevention bör vila på en rationalitet. Individens ökade reflektion bidrar i senmoderniteten till att man går ifrån behovet som fanns i moderniteten av att befolkningen fick förlita sig på det politiker sa som absolut sanning. En förändrad reflexivitet i det reflexiva projektet uppstod när individerna började förstå sin roll även i en regional och nationell kontext, detta medförde att förtroendet brast för de tidigare experterna inom de olika fälten och experterna fick istället skarp kritik (Garland, 2002: 149-150, 154-165).

Internets framväxt under senmoderniteten förändrar kommunikationsmöjligheterna i samhället vilket medför en demokratisering av kulturen. Under moderniteten fanns det en tydlig hierarki på exempelvis arbetsplatser men även mellan medborgare och politiker. Den

tidigare hierarkin förändras och blir inte längre lika tydlig, det sker en "du-reform", vilket innebär att individerna får ett större gehör för sina åsikter samt uppmuntras att tycka och tänka. Kriminalpolitiken bedrivs under senmoderniteten baserat på medborgarnas åsikter om vad som är bra brottsförebyggande åtgärder och det styr därav även vilka åtgärder som sätts in. Att medborgarna får en större förståelse för kriser och risker samt de förenklade möjligheterna att ta del av dessa leder enligt Garland även till en osäkerhet hos befolkningen. Eftersom individen i senmoderniteten får större utrymme i samhällsordningen och anses kompetent (medborgarnas åsikter har stor betydelse) att ta ställning i kriminalpolitiska frågor är det av intresse att studera attityder kring de olika tekniska övervakningssystemen som finns idag (Garland, 2002: 85-89,169-170).

Medborgarnas insikt om riskerna i samhällets leder till att de börjar vidta åtgärder för att skydda sig själva. Då fokuset är inriktat på medborgarnas individualitet betraktas kriminalitet som självvalt snarare än något som är beroende av sociala faktorer. Kritik riktas mot experternas tidigare rehabiliterings ideal och brottslighet betraktas snarare handla om tillfällen att begå brott än att det sker baserat på en negativ personlig utveckling hos gärningsmannen. Kriminalpolitiken under senmoderniteten fokuserar även på att informera medborgarna om individens roll i brottspreventionen, medborgarna skall själva rapportera misstänkt aktivitet i sitt närområde och även via arbetet (tex när vårdare på sjukhus misstänker att det föreligger våldsbrott kring skador). I senmoderniteten har fokuset flyttas från rehabiliteringen av brottslingen till offrets återupprättelse, kameraövervakning med uppgift att skydda medborgarna blir därav mer och mer accepterat då det betraktas som en rationell skyddande insats. Polisen arbetar nu även mer problembaserat, dvs fokuserar sin verksamhet på utsatta platser och rycker ut vid behov, de syns därav inte längre patrullera gatorna som tidigare. Staten har därav behövt fördela våldsmonopolet till olika aktörer, affärsägare anlitar själva väktare som ska ansvara för ordning, staten har inte kunnat bevara sin tidigare suveräna ställning, men trots detta har kontrollen i samhället ökat. Polisens arbete har förändrats från att tidigare inriktas på skydd av egendom till att poliserna nu skall skydda allmänheten, fokuset på vardagsbrottsligheten samt mängdbrotten ökar i senmoderniteten och teorier som rutinaktivitetsteorin växer fram (Garland, 2002: 6-15, 160-165, 169-170).

Rutinaktivitetsteorin behandlar vardagsbrottslighet likt stöld, inbrott eller skadegörelse på makronivå, förutsättningarna beror på tre faktorer, motiverade förövare, lämpliga objekt samt att de finns en avsaknad av väktare. Kameraövervakning och intelligenta övervakningssystem kan betraktas kunna fylla rollen som väktare. Användningen av intelligenta IT-system på de platser där vardagsbrottsligheten begås skulle därav kunna bli ytterligare ett steg i strategin att få bort hantera vardagsbrottsligheten. Stadsplaneringen under senmoderniteten sker även med brottsförebyggande funktion via utformningen och designen av offentliga miljöer (Garland, 2002:160-165). Att utöka kameraövervakning respektive installera intelligenta IT-övervakningssystem i städerna kan då tänkas bli en nästa steg i utvecklingen av den brottsförebyggande planeringen i städerna. Neoliberalismen lyfter fram att brottsprevention bör vila på en rationalitet, kameraövervakning kan då betraktas som nödvändigt, en rationell lösning för de medborgare som inte vill bli utsatta för brott, men vilken typ av brott? Vilka konsekvenser får det för människan när hen själv får bära oron för att bli utsatt för brott? Garland beskriver en växande osäkerhet, kan denna osäkerhet verkligen minska med hjälp av mer kontroll och framstående komplexa övervakningsapparater? Precis som Garland förutspår är det oavsett dit utvecklingen fört många länder (Garland, 2002: 178-192).

Metod

4.1 Sökord och avgränsningar i val av litteratur

Sökorden som användes för att finna tidigare forskning var följande: "Kameraövervakning", "Camera surveillance" samt "huawei camera surveillance". För att finna studier som behandlar attityder till detta valdes sociologiska/samhällsvetenskapliga studier i första hand via avgränsningsfunktionen i Högskolan Kristianstads biblioteksdatabas. Vidare valdes för avsnittet om tidigare forskning en avgränsning till artiklar skrivna de senaste fem åren då det skett mycket inom IT-utvecklingen och studien avsåg framförallt skapa en aktuell bakgrund kring ämnet (Rienecker & Stray Jörgensen, 2015: 138-144).

4.2 Val av metod och datainsamling

Metodvalet för denna studie var kvantitativ metod där datainsamlingen bestod av enkätutskick via internet. Anledningen till att denna metoden valdes är att det skapade möjligheten att ta del av ett större urval än vid t ex intervjuer. Intervjuer är användbara då man avser få en djupare inblick i ämnet, vilket dock även kunde vara användbart inför en

större enkätstudie. Studien kan dock anses ha skapat en grundläggande förståelse för åsikter kring ämnet, vilket kan vara användbart inför vidare kvalitativa respektive kvantitativa studier. En fördel med webbenkäter var att det fanns större möjligheter att nå fler respondenter även under begränsad tid med begränsade resurser, det skapade även möjligheter för enklare överföring av den insamlade datan till program för dataanalys (Trost, 2012: 135-136). Valet av hemsida för skapandet av webbenkäten var www.webbenkater.com då det fanns ett samarbete med Högskolan Kristianstad vilket gav tillgång till flertalet funktioner vid användandet av studentkonto i studiesyfte. Med nämnda hemsidan gavs även möjligheten att det placerades ut en s.k. kaka i webbläsaren hos respondenterna för att förhindra att samma individ besvarade enkäten flera gånger. Hemsidan var anpassad för mobiltelefoner, det bidrog till att respondenter enkelt kunde delta oavsett med vilken enhet de besvarade enkäten (Webbenkäter, 2018). Ett viktigt fokus vid utformningen av enkäten låg i att göra den tydlig och kort, långa enkäter tenderar att öka bortfallet och då det var en liten studie som utförs under begränsad tid var målet att få in så många svar som möjligt för eventuellt få ett brett underlag. Utöver att respondenterna garanterades anonymitet i sin medverkan och enkätens utformning var enkel, skänktes även 1 kr till stödföreningen KRIS per respondent som svarat på enkäten för att öka motivationen att besvara och dela enkäten. Meddelande samt enkät finns bifogade under "Bilaga 1" (Trost, 2012: 135-142).

4.3 Urval

Då respondenter söktes i alla åldersgrupper valdes till denna ett "bekvämlighetsurval" eller "tillfällighetsurval". En länk till enkäten delades via privat facebook sida med en förfrågan till facebookvänner att i sin tur dela vidare. Utöver denna typen av spridning kontaktades även skolor och blev ombudda att sprida enkäten i skolklasser. Målet var att skapa ett stort underlag och under insamlingens gång delades därav påminnelser ut för att öka antalet respondenter (Trost, 2012: 30-34).

4.4 Utformande av enkät

Vid utformningen av enkäten var det fokus på att enkäten skulle vara kort, därav har utformningen av frågorna samt påståendena i enkäten varit av stor vikt för att frågorna ska ha tydlig relevans och koppling till uppsatsens frågeställningar. Genom att hålla enkäten kort förenklas insatsen av respondenten och kan sannolikt bidra till att frågorna läses mer

noggrant samt att respondenterna gör en noggrann övervägning av svarsalternativen (Trost, 2012: 141-143). Längden på en webbenkät är av större vikt än vid pappersenkäter då det är svårare för deltagarna att få en överskådlig bild över hur många frågor den innehåller. Majoriteten av frågorna i enkäten bestod av förvalda svarsalternativ vilket förenklade överföringen av data, alternativet "vet ej" valdes bort för att öka respondentens benägenhet att överväga alternativen ordentligt. Om det fanns oklarheter gavs det dock respondenten möjlighet att uttrycka det de vill säga om ämnet i en sista öppen fråga. En öppen fråga för andra funderingar eller kommentarer ger möjlighet till författaren att fånga upp otydlighet i enkäten eller andra funderingar. Svaren från de öppna frågorna kan vara av vikt i en kritisk diskussion av resultatet samt vid genomförande av framtida studier. Frågorna var utformade så att de inte skulle förekomma flera frågor i en samt enligt vissa avgränsningar (Trost, 2012: 139-143). Frågan rörande inkomst förtydligades genom att respondentens inkomst före skatt år 2017 efterfrågades (SCB, 2017).

Innan deltagaren startade enkäten fanns det ett kort meddelande med förklaring angående vad som menas med intelligenta IT-system. Efter frågorna angående kön, ålder, inkomst respektive utbildning fick deltagaren sedan ta ställning till olika påståenden. Syftet med ställningstagandena var att se hur respondenterna såg på kamera/IT-övervakning dels generellt, vilket de första frågorna behandlade, samt om det fanns någon skillnad beroende på utsatthet i området. Sista ställningstagandet avsåg besvara huruvida intelligenta övervakningssystem kunde betraktas som ett medel för att förhindra brott på utsatta platser eller om attityden var positiv till en generell övervakning av befolkningen för att skapa trygghet. Påståendena var fördelade så att de skulle fånga respondentens attityd till själva övervakningen men även den potentiellt upplevda tryggheten deltagaren ansåg att övervakningen medförde.

4.5 Ställningstagandet till etiska aspekter

Vetenskapsrådets (2002: 6-13) guide "Forskningsetiska principer inom humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning" innehåller fyra huvudkrav samt rekommendationer för hur forskare kan förhålla sig till dessa. I syfte att förhålla sig till dessa togs följande åtgärder i beaktning: för informationsskyddskravet uttryckte enkätens rubrik och informationssida vad syftet med enkäten var till respondenterna, där fanns även kontaktinformation i form av

mailadress ifall en respondent ville avbryta sin medverkan. Deltagandet var frivilligt och all medverkan skedde på eget initiativ efter förfrågan i enlighet med samtyckeskrauet. Enkäten var utformad således att respondenten inte delade med sig av uppgifter som kunde direkt härledas till denne, svaren kom att behandlas med aktsamhet och gavs inte vidare till tredje part. I de fall då känslig information uppstod, exempelvis via frisvarsrutorna, bearbetades det för att säkerställa respondentens anonymitet i enlighet med konfidentialitetskrauet. Resultatet brukades endast till denna studie i enlighet med nyttjandekrauet och gavs ej vidare till tredje part. Innan enkäten öppnades och delades granskades den av handledare för att säkerställa kvaliteten på enkäten (Johansson, 2000: 182-186).

4.6 Validitet och reliabilitet

Angående enkätens tillförlitlighet så behandlade enkäten frågor rörande både attityd och upplevd trygghet vilket var uppsatsens syfte. Eftersom intelligenta IT-system var ett nytt begrepp som, till skillnad från kameraövervakning, inte var så vida känt gavs även en kortare förklaring till begreppet till respondenterna via enkätens första sida. Förståelsen för begreppet var av vikt för att respondenterna skulle vara medvetna om hur det ställer sig i frågorna och hur det skulle påverka deras upplevda trygghet. För resultatets trovärdighet avsågs insamling om minst 100 enkätsvar vara av vikt för att kunna utföra en analys med signifikanta värden. Genom att signifikanstesta resultatet gick det att dra slutsatser som med stor sannolikhet skulle upprepas vid en ny undersökning av ämnet (Djurfeldt m fl, 2018: 104-108).

4.7 Analys

Analysen utfördes via multivariata korstabeller, eta-test, via medelvärdesanalys samt t-test i statistikprogrammet SPSS. T-testen och medelvärdesanalyserna avsåg jämföra medelvärden och samband inom grupperna samt signifikanstesta resultatet. Independent sample T-test användes för att granska mot kön och medelvärdesanalys för övriga variabler som innehöll flera kategorier (Djurfeldt m fl, 2018: 151-153, 199-202). Kvantitativa variablerna bestod av två index som skapades genom sammanslagning av frågorna rörande intelligenta IT-system samt kameraövervakning. För index med frågor rörande intelligenta IT-system hamnade värdena på en skala mellan 4 och 20 och för frågorna rörande kameraövervakning ett index med en skala mellan 2 och 10. Sambandsanalyser via eta och η^2 -test gjordes för t-test respektive medelvärdesanalys. Omkodning gjordes med inkomst- samt utbildningsvariabeln

för att skapa tydligare kategorier. För analys via korstabell användes påståendena från enkäten samt ett index baserat på påståendena om intelligenta IT-system, dessa analyserades mot kön, ålder, inkomst respektive utbildning. Inkomsten delades in i tre delar där de sex kategorierna klassificerades som lägre-, medel-, och högre inkomst. För utbildningskategori slogs grundskole- och gymnasieskoleutbildade ihop till en kategori (gymnasieskola eller lägre). Då det var få respondenter över 65 år ändrades dessa till att tillhöra gruppen över 45, vilket innebär att det slutligen blev tre ålderskategorier. Samtliga påstående omkodades så alternativet ett och två blev en kategori "Instämmer inte", nummer tre "Instämmer delvis" samt alternativ fyra och fem blev "Instämmer".

Av attityd-påståendena kring intelligenta IT-system (ej frågan om upplevd trygghet och intelligenta IT-system) skapades ett index som sedan omkodades till att innefatta tre kategorier: instämmer, instämmer delvis samt instämmer inte. Totalt genomfördes åtta stycken multivariata korstabeller, två per påstående om kameraövervakning samt två kring påstående om trygghet och IT-system samt skapat index, svaren granskades mot kön och ålder samt en med utbildning och inkomst. Konfidensintervallet för studien var satt till ett 95%, dvs att p-värden $p < 0,05$ betraktades som signifikanta och att resultatet går att generalisera, dock bör man alltid vara försiktig när slutsatser dras från ett mindre urval (Djurfeldt m.fl., 2018: 151-153, 199-202).

4.8 Möjlighet att använda andra metoder

Angående frågorna rörande trygghet kunde kvalitativ metod i form av intervjuer varit ett alternativ för att få en djupare bild av den trygghet IT- respektive kameraövervakningen ger. Intervjuer möjliggör även för forskaren att följa upp uttalanden för att förstå och utveckla dem, via frisvarsfrågorna på enkäten var tolkningsmöjligheterna begränsade till den text som var given. Som sedan framkom av diskussionen framkommer mycket frågor kring svaren som vore intressanta att studera vidare. Kvantitativ metod i form av en enkätstudie kan bidra till en överblick inom ämnet och kan därav användas som utgångspunkt om man sedan finner det intressant att studera frågorna vidare. Nackdelar var dock att man som forskare inte kan assistera respondenten när hen besvarar enkäten, om det uppstod problem eller oklarheter kring enkäten kan det därav leda till bortfall. Användandet av kvantitativ metod bidrar även till att man som forskare kan behålla en viss objektivitet när man ställer frågorna via en enkät

jämförelsevis med utförandet av intervjuer. Något som ofta kritiserats rörande kvalitativ forskning är just att forskarens ofta tolkar svaren baserat på sin frågeställning utifrån sina egna föreställningar (Bryman, 2011: 320-330, 345-346; Trost, 2012: 135-142).

Resultat

5.1 Deltagare

Totalt delades enkäten via facebook 15 gånger, den delades även till studenter i kursen Socialrätt I vid Linnéuniversitetet samt medstudenter i kandidatkursen i kriminologi. Antal svar blev totalt 104 st. Kontakt togs även med anställda på en gymnasieskola i Alingsås men utan att få svar, därav kommer svaren uteslutande från spridning av enkäten via internet. Bland deltagarna var en överhängande majoritet kvinnor, 79,8 % och 20,2 % män (83 respektive 21 stycken). Ingen deltagare valde alternativet "Avstår från att svara". Åldersfördelning bland deltagarna var fördelad i samtliga ålderskategorier, dock var det en överhängande majoritet, 63 stycken (60,6%) i åldern 25-44 år. Deltagare under 25 år samt över 65 år var det endast 11 respektive 4 stycken, ålderskategorin 45-64 år valde 26 stycken.

Inkomstfördelningen var spridd över de olika kategorierna. Totalt tjänade flest personer 350 000:- eller mer (37 stycken), 300 000:- - 349 999:- var det 14 personer som tjänade. Näst största kategorin blev 200 000:- - 299 999:- som 19 respondenter valde. Kategorin 150 000:- - 199 999:- valde 11 respondenter och 100 000:- - 149 000:- samt 0 - 99 999:- valde 9 respektive 14 stycken. "Högskola 3 år eller längre" var den kategorin som hade en klar majoritet i frågan kring utbildning med 65 deltagare (62,5 %) men även all utbildning på högskolenivå hade dock en klar majoritet då "Högskola kortare än tre år" även hade 23 deltagare (22,1 %). Endast 14 respektive 2 respondenter hade endast utbildning på gymnasie- samt grundskolenivå.

5.2 Svarsfördelning av påståendena

Svarsfördelningen till påståendet "Jag är positiv till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte" visar på att en klar majoritet (68,3%) instämde med påståendet (valt 4 eller 5 som alternativ), endast 8,7% personer instämde inte med påståendet (dvs att de valt alternativ 1 eller 2). Till påståendet "Jag är positiv till användningen av intelligenta IT-system i brottsförebyggande syfte" var en majoritet positiv, 65,4 % som valt alternativ 4 eller 5, det var dock en ökad andel som inte instämde med påståendet (12,5 % som valt alternativ 1 eller

2). Till påståendet “Jag känner mig tryggare att vistas i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning” ansåg en majoritet om 65,4 % att de känner sig tryggare att vistas på offentliga platser när det finns kameraövervakning (valt alternativ 4 eller 5). 14,4 % upplever delvis en trygghet (valt alternativ 3) och 20,2 % (valde alternativ 1 eller 2) upplever inte sig tryggare i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning.

Till påståendet “Offentliga miljöer skulle upplevas som tryggare om samhället använder intelligenta IT-system” ansåg inte längre en majoritet att de kände sig tryggare (valde alternativ 4 eller 5), dock fortfarande en stor andel (49,1 %). En ökad andel respondenter valde här alternativ 3, dvs att de anser att offentliga miljöer delvis kan upplevas som tryggare. 18,3 % ansåg att de inte skulle uppleva sig tryggare om samhället använde intelligenta IT-system på offentliga platser, vilket är färre personer än vad som inte ansåg sig tryggare när det finns kameraövervakning på offentliga platser. Med påståendet “Samhället bör satsa på intelligenta IT-system för att förhindra brott i utsatta områden” instämde en klar majoritet, 67,3 % av respondenterna var positiva till en satsning av samhället på intelligenta IT-system i utsatta områden (valt alternativ 4 eller 5). 19,2 % ställer sig aningen tveksamma (valt alternativ 3) och 13,5 % valde alternativ 1 eller 2 och anser inte att samhället bör satsa på intelligenta IT-system för att förebygga brott i utsatta områden.

Svarsfördelningen till påstående om att “Samhället bör satsa på intelligenta IT-system för att förhindra brott på alla offentliga platser” visar på att en mindre andel var positiva till påståendet i jämförelse med utsatta områden, men det var fortfarande en majoritet (54% som valt alternativ 4 eller 5). 22,1% ansåg delvis att samhället bör göra så medans 23,1% ansåg att samhället inte bör satsa på användningen av intelligenta IT-system i brottsförebyggande syfte på offentliga platser.

Samtliga resultat är signifikanta inom utsatt konfidensintervall, p-värdet var 0,000 förutom för påståendet “Samhället bör satsa på intelligenta IT-system för att förhindra brott på alla offentliga platser” där p-värdet var 0,004 (Djurfeldt, 2018:197).

5.3 Kommentarer

Under frisvarsrutan där respondenterna ombads tillägga eller kommentera kring enkätens ämne lämnade 13 personer kommentarer, attityden var delad åt både positivt och negativt håll. Dels framkom en oro kring möjligheten att staten eller annan aktör kan missbruka systemet, men även kommentarer om att kameraövervakning endast är ett problem för de som har något att dölja. En respondent lämnade en kommentaren “Allt för att vi medborgare ska känna oss trygga! Vilket vi inte gör längre.” som visar på en åsikt som bygger på en stark oro och otrygghet där personen även inte bara drar slutsatser utifrån sig själv utan även hur hen förväntar sig att samtliga medborgare upplever det. Kommentarer lämnades även kring vilken brottsförebyggande funktion man egentligen kan få ut av kameraövervakning samt att det snarare är en möjlighet för politiker att föreslå enkla lösningar på komplexa problem. Kameraövervakning beskrivs av en annan deltagare vara bra i de fall där människor begår brott under påverkan av alkohol och droger i uppklarande syfte men hen ställer sig tveksam till dess brottsförebyggande effekt. En oro beskrivs att kriminella anpassar sig till nya brottsförebyggande åtgärder samt att de som är utsatta i samhället också ofta är offer och istället hamnar mer utanför samhället. Samhällets uppfostran kring att inte begå brott och bidragande med trygghet ansågs vara en viktig brottsförebyggande åtgärd från flera håll. En person ansåg att integritetsdebatten för länge stått oemotsagd i Sverige när “det största integritetintrånget är att bli utsatt för brott. Inte att förövare filmas”. En annan kommenterar vikten av längre och hårdare straff för att det ska vara lönt att installera kameror och intelligenta IT-system, t ex nämner hen gruppvåldtäkter. Åsikter om att övervakningskameror endast är ett problem för dem som har något att dölja förekom och som en respondent beskrev: “att vara emot kameraövervakning på allmän plats är som att vara emot att ha poliser på allmän plats”.

Angående enkätens utformning/övrigt lämnades två kommentarer angående beskrivningen av intelligenta IT system, en respondent hade inte sett någon beskrivning av intelligenta IT-system (vilket fanns på första sidan av enkäten) och en annan önskade en mer utförlig beskrivning med exempel.

Analys

6.1 T-test, medelvärdesanalys samt eta-test

T-test där medelvärdet av kameraövervaknings-index jämfördes med kön var signifikant för index om intelligenta IT-system samt kameraövervakning (0,02 samt 0,01). För index om kameraövervakning var medelvärdet för kvinnor var avrundat 7,9 med en standardavvikelse på 1,9 vilket innebär att de flesta värdena är delvis eller mycket positiva kameraövervakning. För männen var medelvärdet 6,9 och standardavvikelsen 2,8 vilket innebär att det finns en större spridning bland männen där även flera inte är positiva till kameraövervakning. Män är därmed inte att betrakta som lika positiva till kameraövervakning som kvinnor. Sambandet mellan kön och åsikt i index var dock endast η^2 0,194 vilket indikerar ett svagt samband och η^2 var endast 0,038 vilket innebär att kön endast förklarar cirka 4 % av åsikterna kring kameraövervakning.

Vid t-test med variablerna kön och index och med frågorna rörande intelligenta IT-system var kvinnorna positiva med ett medelvärde på 15,2. Standardavvikelsen var 3,9 vilket indikerar att även i frågorna kring användningen av intelligenta IT-system är kvinnorna delvis eller mycket positiva. Männen medelvärde var 13 med en standardavvikelse på 5,9 vilket innebär även en större spridning i åsikterna även i frågan rörande intelligenta IT-system och även en mer negativ inställning. Sambandet mellan kön och åsikt i index om intelligenta IT-system var dock endast η^2 0,202, vilket indikerar ett svagt samband och η^2 var endast 0,041 vilket innebär att kön även för detta index endast förklarar cirka 4 % av åsikterna kring intelligenta IT-system.

Medelvärdesanalyserna var ej signifikanta förutom för ålder och åsiktsfördelningen kring intelligenta IT-system där p-värdet var 0,02. För gruppen 24 år eller yngre var medelvärdet 13,9 med en standardavvikelse på 4,0, för gruppen 25- 44 år var medelvärdet 14,0 och standardavvikelsen 4,6 och för respondenterna över 45 år var medelvärdet 16,6 med en standardavvikelse på 3,6. Personer över 45 år tenderar därmed att ha en positivare inställning till intelligenta IT-system och de flesta är delvis eller mycket positiva. Övriga ålderskategorier är mer negativa och åsiktsfördelningen är mer spridd än för de äldre än 45 år, men de är även i stor utsträckning delvis eller mycket positiva. Sambandet mellan ålder och åsikt om intelligenta IT-system var dock endast η^2 0,270, vilket indikerar ett svagt samband och η^2 var endast 0,073 vilket innebär att ålder förklarar cirka 7 % av åsikterna kring

intelligenta IT-system. Eftersom ålderskategoriseringen är så pass snäv bör man dock vara försiktig med att dra slutsatser om i vilken utsträckning ålder påverkar åsikten om intelligenta IT-system, för framtida studier rekommenderas att fler kategorier eller åldersfråga i form av födelseår används.

6.2 Korstabeller rörande attityder och upplevd trygghet baserat på kön och ålder

Samtliga korstabeller finns bifogade i "Bilaga 2" för att underlätta för läsaren. Vid korstabellsanalys av i påståendet "Jag är positiv till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte" baserat på kön samt ålder framkom att av respondenterna var inga män under 25 därav saknas den kolumnen i korstabellerna för kön och ålder. Totalt är den procentuella fördelningen liknande mellan grupperna, män tenderar dock att inte instämma med påstående i samma utsträckning som kvinnor. Resultatet visar att det finns en genomgående positiv attityd till kameraövervakning i alla kategorier. P-värdet för kategorin kvinnor var 0,513, för män 0,127 och för totalt inkomstgruppen 0,138 vilket innebär att resultatet inte är att betrakta som signifikant. Till påståendet "Jag känner mig tryggare att vistas i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning" framkom inga större skillnader, dock instämde kvinnor även i detta påstående i något högre utsträckning än män (57,1% för män och 67,5% för kvinnor totalt). Män i åldern 25- 44 år var den grupp som instämde minst med påståendet. P-värdet för kvinnor, män respektive ålderskategorierna var 0,841, 0,570, 0,788 vilket innebär att resultatet inte är att betrakta som signifikant.

Svarsfördelningen av åsikterna kring ett index baserat på attitydfrågorna om intelligenta IT-system visar att männen tenderar att inte instämma lika mycket med påståendena om intelligenta IT-system som kvinnor. Det är framförallt män mellan 25-44 år som avviker och har procentuellt fler som inte alls instämmer än övriga grupper, denna grupp har även en hög andel som delvis instämmer. P-värdet är för kvinnor, män samt baserat på ålder 0,191, 0,040 respektive 0,144 vilket indikerar att resultatet bland männen är signifikant inom utsatt konfidensintervall men ej övriga resultat. För påståendet "Offentliga miljöer skulle upplevas som tryggare om samhället använder intelligenta IT-system" är attityden liknande mellan män och kvinnor, respondenter under 45 år tenderar dock att instämma i mindre utsträckning med påstående än de över 45 år. P-värdet för kvinnor, män respektive åldersgrupperingarna är

0,244, 0,102, 0,076 vilket indikerar att resultatet inte är signifikant inom utsatt konfidensintervall.

6.3 Korstabeller rörande attityder och upplevd trygghet baserat på utbildning och inkomst

Svarsfördelningen i påståendet “Jag är positiv till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte” baserat på utbildning samt inkomst är procentuellt liknande mellan grupperna, dock tenderar medelinkomsttagare med högskola kortare än tre år att inte instämma i samma utsträckning som övriga grupper kring påståendet. P-värdet för de med gymnasieutbildning, högskola kortare än tre år, högskola längre än tre år samt baserat på inkomst var 0,768, 0,107, 0,743 samt 0,707 vilket indikerar att resultatet inte är signifikant. Åsikterna kring påståendet “Jag känner mig tryggare att vistas i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning” är procentuellt lika oberoende av inkomst. Färre upplever sig tryggare med kameraövervakning än de som är positiva till det. Procentuella andelen som inte upplever sig tryggare med kameraövervakning (har valt alternativ 1 eller 2) ökar med längre utbildning, för de med gymnasieutbildning är det 6,3%, 17,4% för de med högskoleutbildning kortare än tre år samt 25,7% för de med treårig högskoleutbildning eller längre. P-värdet för de med gymnasieutbildning, högskola kortare än tre år, högskola längre än tre år samt baserat på inkomst var 0,830, 0,164, 0,907, 0,997 vilket indikerar att resultaten inte är att betrakta som signifikanta.

Åsikterna kring index baserat på attitydfrågorna om intelligenta IT-system visar att fördelningen är liknande inom grupperna, bland de med lägre inkomst och utbildning högskola kortare än tre år samt längre än tre år är det dock en procentuellt större andel som inte instämmer med påståendena. Gruppen med lägre inkomst har totalt sett en procentuellt större andel som endast delvis instämmer eller inte instämmer jämfört med övriga grupper. Jämförelsevis med attityden till kameraövervakning är det fler som inte instämmer med frågorna i index men färre som delvis instämmer, andelen som instämmer är dock liknande (68,3% för kameraövervakning och 70,2% till IT-system). P-värdet för de med gymnasieutbildning, högskola kortare än tre år, högskola längre än tre år samt baserat på inkomst var 0,827, 0,222, 0,608, 0,515 därav är resultatet ej att betrakta som signifikant.

Till påståendet "Offentliga miljöer skulle upplevas som tryggare om samhället använder intelligenta IT-system" instämde respondenterna med lägre inkomst i något mindre utsträckning med påståendet. Personer med högre inkomst instämmer i störst utsträckning med påståendet, totalt instämmer en stor andel (49%) med påståendet. De som inte instämmer med påståendet är nästan lika många som kring påståendet om upplevd trygghet och kameraövervakning men en större andel instämmer bara delvis (32,7% jämfört med 14,1%). P-värdet för de med gymnasieutbildning, högskola kortare än tre år, högskola längre än tre år samt baserat på inkomst var 0,565, 0,023, 0,862 samt 0,449, vilket innebär att svarsfördelningen för respondenter i kategorin "högskoleutbildning kortare än tre år" är att betrakta som signifikant inom utsatt konfidensintervall. Resultatet visar på att inom gruppen med högskoleutbildning kortare än tre år stämmer respondenterna in i högre utsträckning med påståendet desto högre inkomst de har.

Diskussion

Resultatet visar på en positiv attityd till så väl kameraövervakning som användningen av intelligent IT-övervakning. Till användningen av intelligenta IT-system i brottsförebyggande syfte var dock respondenterna aningen mer skeptiska. Tryggheten upplevs högre när kameraövervakning används på offentliga platser (65,4% av respondenterna) men till användningen av intelligenta IT-system i samma syfte var även en större andel helt emot där de inför kameraövervakning var tveksamma. Resultatet stämmer in med beskrivningarna av en positiv attityd till kameraövervakning bland svenskar som Björklund (2013: 113-114) och studien av Lahtinen (2018) ger. Utvecklingen av komplexa övervakningssystem och en positiv attityd till dessa är i enlighet med den utveckling som Garland (2002: 156-165) förutspår. Anledningen till en tveksamhet (flera som valde alternativ 3) inför upplevd trygghet av intelligenta IT-system kan delvis bero på en tveksamhet inför begreppet och vad det faktiskt skulle innebära. En kvalitativ studie där deltagarna intervjuas för att skapa en bild av vilka föreställningar som finns kring intelligenta övervakningssystem kan därav vara av intresse. Av givna kommentarerna angående enkäten framkom att beskrivningen av intelligenta IT-system missades i ett fall samt att det fanns en efterfrågan på en utförligare beskrivning i en annan kommentar. Inför framtida studier kan det vara att rekommendera en tydligare förklaring, eventuellt med länk till artikel samt med upplägget att beskrivningen finns i anslutning till frågeställningarna (inte första sidan som var fallet i enkäten för denna

uppsats). För analysen skulle även en multipel regressionsanalys där medelvärdet av index jämförs med s k dummies för de oberoende variablerna kunna bidra med en enklare och mer överskådlig bild än vad multivariata korstabeller ger (Djurfeldt, 2018: 318-320).

Garland (2002: 82-92, 149-165) beskriver hur befolkningens attityder i kriminalpolitiska frågor får stort inflytande under senmoderniteten och de åtgärder befolkningen vill ha väger tyngre än tidigare expertråd. Av analysen framkommer en positiv attityd till både kameraövervakning och användning av intelligenta IT-system inom alla grupper. Trots att det framkommer av kommentarerna ett flertal skeptiska deltagare i enkäten är det, baserat på resultatet, troligt att en utökning av kameraövervakningen i Sverige samt införande av intelligenta IT-system skulle få ett stort stöd. Sahlin (2000: 131-134, 146-147) problematiserar den positiva attityden till brottsförebyggande åtgärder som sägs ge direkt effekt och beskriver hur den kan osynliggöra konfliktlinjer. Åtgärder som har en direkt effekt utsätts enligt Sahlin inte för etiska prövningar och sker på bekostnad av medborgarna integritet, införandet av intelligenta övervakningssystem skulle därav snabbt kunna få stöd till skillnad från åtgärder som fokuserar på brottsförebyggande åtgärder via välfärden. Eftersom fokus i senmoderniteten enligt Garland (2002: 82-92) ligger på befolkningens åsikter är den upplevda tryggheten av stor vikt för kriminalpolitiken. Åsikterna har en betydelse i sig som kan betrakta ur ett annat perspektiv än den faktiska brottsstatistiken på de tillfrågade platserna. Resultatet av analysen visar även på att män, framförallt i ålder 25-44 år tenderar att inte stämma in med en positiv attityd eller ökad trygghetskänsla vid användning av kameraövervakning eller intelligenta IT-system. Män är även mindre positiva till kameraövervakning och användningen av intelligenta IT-system än kvinnor vilket kan vara av intresse att studera vidare.

Med ökad ålder hade deltagarna en positivare attityd till användandet av intelligenta IT-system. Åldersfördelningen delades endast in i tre kategorier som rymmer flertalet åldrar, därav det svårt att dra slutsatser kring i vilken utsträckning åldern påverkar. Inför framtida studier skulle ett annat upplägg med antingen fler valmöjligheter för åldern eller en fråga i form av födelseår vara att rekommendera. Ålder kan dock tänkas ha en stor betydelse för vår relation till teknologin och våra förväntningar på dessa system vilket gör att det är av intresse att ta med vid undersökningar om förväntningarna på kamera- respektive intelligenta

IT-system. Resultatet bör dock betraktas med försiktighet men det kan det vara av intresse att vidare studera unga mäns upplevda trygghet i relation till övervakningssystem, unga män är även den mest grupp som mest frekvent begår lagöverträdelser. Positiv attityd till skyddande insatser är enligt Garland (2002: 149-165) en konsekvens av att medborgarna blir medvetna om risksamhället och tappar tron på att samhället kan skydda dem, har män ett starkare förtroende att samhället kan skydda dem eller att de kan skydda sig själva? Finns det andra faktorer som gör att unga män inte upplever samma behov av kameraövervakning för att känna sig trygga? Frågeställningen skulle vara intressant att studera vidare.

En signifikant ökning av upplevd trygghet vid användning av intelligenta IT-system beroende på inkomst framkommer bland deltagare med högskoleutbildning kortare än tre år. Willis & Taylor m.fl. (2017: 10-11) beskriver att den typen av brott som CCTV bäst förebygger är brott i fastigheter och parkeringsgarage, kan det medföra en mer positiv attityd för de tjänar mer och därmed har möjlighet att äger mer föremål av värde? Relationen mellan inkomst och attityd till övervakning kan vara av intresse att närmare studera närmare. Vilken typ av brott kameraövervakning egentligen avser förhindra är en fråga som framkommer både i tidigare studier men även av flertalet respondenter, det framkommer ett stort behov av att studera och förtydliga detta. Willis & Taylor m.fl. (2017: 10-11) beskriver också problematiken med att man inte kan utesluta att brotten man vill förebygga endast byter plats, dvs att övervakningen faktiskt inte fungerar i brottsförebyggande syfte.

Bernasco och Lindegaard (2018: 171-72) beskriver hur kameror kan bidra med en objektiv bild av händelseförloppet och Schuch (2015: 55-56) instämmer med att det har potentiellt en möjlighet att jämna ut förhållandet mellan medborgare och myndigheter, båda parter kan filma och övervaka varandra. Förutsättningarna för detta jämlika förhållande är dock att alla har lov att ta del av systemet och att det inte endast kan missbrukas av ena parten för att vinkla och verifiera sin egen version av berättelsen. Om kamera- eller IT-övervakningen tar platsen som väktare i panoptismen, under förutsättning att både medborgare och stat kan ta del av övervakningssystemen, kan samma vaksamhet för sitt beteende även uppstå hos samhällets olika myndigheter. Medborgarna kan därmed tänkas få tillbaka en del av makten även om samhället fortfarande får en normaliserande makt via övervakningen. Makten kan de använda i disciplinen som skapar av fogliga kroppar via samhällets institutioner men

institutionerna övervakas då av medborgarna för att förhindra korrupktion (Foucault, 2004: 139-145). Oavsett vilka som tar del så bidrar de positiva attityderna övervakningssystemen till att övervakningsapparaten öka i komplexitet enligt i enlighet med vad Garland (2002: 160-170) förutspår.

Frågor rörande vem/vilka som skulle ha tillgång till övervakningssystemet och vilka brott man avser förhindra är av stor vikt i debatten kring användandet, dock framkommer det av respondenternas kommentarer att tankarna kring vilka brott kameraövervakningen förhindrar är spridd. Löfvens (Wiklund, 2018) uttalande om den planerade satsningen på kameraövervakning förtydligar inte heller på vilket sätt man avser använda det i syfte att förhindra brott. En studie med avseende att granska föreställningarna om kameraövervakningen och vilken typ av kriminalitet befolkningen tror den förhindrar kan även vara av intresse för att få en inblick i vilka föreställningar som finns. En sådan studie kan skapa en djupare inblick i om förväntningarna motsvarar den positiva attityden, dvs om den positiva attityden till övervakningssystem är baserade på de faktiska effekterna övervakningssystemen i nuläget kan uppnå. Osäkerheten om övervakningens brottsförebyggande effekt är stor, Firmino (2013: 78-81) beskriver i enlighet med Foucault (2003: 139- 145) om att övervakningen snarare fungerar ett medel för ökad social kontroll i skapandet av fogliga kroppar än brottsförebyggande. Lio & Cambio (2014: 138-139) instämmer också med denna bilden av användningen av kameraövervakning i latinamerika. Kameraövervakningen betraktar de som ett sätt att förflytta oönskat beteende från offentliga platser och på så vis skapa exklusiva offentliga miljöer snarare än att förebygga brott.

Garland (2002: 149-150, 154-165) beskriver hur individerna via dessa urbäddningsmekanismer skapar en djupare förståelse för alla potentiella faror och risker som kan uppstå i samhället. Kameraövervakning kan betraktas som en del i de åtgärder som medborgare uppmuntras tillta i syfte att motverka den motiverade förövaren, genom övervakningskameran skapas upplevelsen av att ständigt vaka över sina tillgångar och potentiella hot. När medborgarna själva uppmuntras vidta dessa åtgärder som en rationell lösning är det kanske inte konstigt att det finns en positiv attityd till denna form av övervakning även i offentlig miljö, kamerorna blir kanske här en trygghet från avsaknaden av den tidigare patrullerande polisen. En respondent uttryckte i en kommentar: "*Att vara emot*

kameraövervakning på allmän plats är som att vara emot att ha poliser på allmän plats". Kommentaren visar på hur de tekniska hjälpmedel polisen kan använda sig av betraktas ha en självklar plats som väktare i samhället i brottspreventivt syfte, det kan kopplas till rutinaktivitetsteorin och dess beskrivning om hur vardagsbrottslighet uppstår bl a p g a avsaknad av väktare. Att vara omringad av övervakningskameror bidrar med känslan av trygghet i de komplexa risksituationer som medborgare i de senmoderna urbana städerna upplever befina sig i, ett nödvändigt medel för att hantera de upplevda riskerna de nya urbana städerna. En respondent beskrev behovet av övervakning via en kommentar: "*Allt för att vi medborgare ska känna oss trygga! Vilket vi inte gör längre.*". Resultatet stämmer även in med Sahlins (2000: 146-147) beskrivning av de attitydförändringar i Sverige likt USA bestående av en ökad acceptans av statens kontroll i syfte att uppnå samhällelig ordning på bekostnad av individens frihet och integritet.

Integriteten är även något som togs upp i kommentarerna kring enkätens ämne där respondenten uttrycker att integriteten av att bli utsatt för brott väger tyngre än integritetskränkningar via kameraövervakning: "*Överraskad att integritetsargumentet fått stå oemotsagt så länge i Sverige när det största integritetsintrånget är att bli utsatt för brott. Inte att förövara filmas.*". Björklund (2013: 114-116) diskuterar vikten av integritetsaspekten, framförallt när data sedan lagras och samkörs med annan data och andra system. I Sverige får data från kameraövervakningen lagras högst en månad vilket påverkar möjligheterna att samköra med andra system. Vidare pekar författaren på att integritetsfrågan av många, likt respondenten, anses irrelevant sett till de effekter man tror att kameraövervakningen ger. Användandet av sociala medier har förändrat hur vi officiellt delar våra åsikter, intressen eller platser, vilket gör att vi bör diskutera integritetsfrågan på ett nytt sätt. Björklund (2013: 116-117) anser dock att med det komplexa informationssamhälle vi lever i ökar istället behovet av regleringar i frågor rörande integritet. Förändringar i datalagringen håller dock på att ske och personuppgiftslagen (PUL) kommer bytas ut 25 maj 2018 mot EU:s dataskyddsreform GDPR, datahanteringen är idag ett aktuellt ämne (Datainspektionen, 2018).

Firmino m fl. (2013: 65-66, 78-79) beskriver hur integritetsdebatten varit frånvarande i Brasilien under den stora utökningen av kameraövervakning, via medier har kameraövervakning uppmuntrats och få har ifrågasatt den expansiva utvecklingen. Även om

det finns en positiv bild av användningen av kameraövervakning behövs en debatt kring ämnet, en alltför ensidig bild kan leda till felaktiga uppfattningar eller oklarheter angående ämnet och det möjliggör även att användandet kan missbrukas. Firmino m fl. (2013: 82) lyfter fram behovet av en akademisk grundad diskussion kring ämnet så beslutsfattare är medvetna risker ur social och historisk kontext, även i Sverige bör man fokusera på detta, framför allt eftersom övervakningen blir mer komplex. Senmodernitetens syn på behovet av rationella lösningar i syfte att skydda medborgarna har tydligt fokus när det gäller frågor rörande kameraövervakning, trots detta finns det inte någon tydlig struktur kring hur datan ska behandlas. Huruvida övervakningen är att betrakta som effektiv och rationell åtgärd påverkas av detta, men det kan även påverka ställningstagandet kring huruvida det är att betrakta som integritetskränkande eller inte. Integritetsfrågan tenderar dock ha fått en annan betydelse, en annan roll, än vad den tidigare haft historiskt.

Informationsinsamlingen likt den i som sker via intelligenta IT-system, medför också en makt i som Foucault (2003: 201-203) beskriver. En oro uttrycks av några av respondenterna att övervakningen endast medför en marginalisering av redan utsatta grupper. Resultatet kring påståenden rörande om respondenten att ansåg samhället bör satsa på intelligenta IT-system i utsatta respektive offentliga områden visade att flera var positiva till användandet i utsatta områden. 23% av respondenterna var negativa (valde alternativ 4 eller 5) till användandet i alla offentliga områden. Av kommentarerna är det tydligt att tankarna kring varför brott begås är av stor vikt kring hur respondenterna resonerar i frågan. De som anser att brott är en konsekvens av psykologiska och socioekonomiska faktorer belyser problematiken med att redan utsatta grupper blir marginaliserade, istället anser de att kriminalpolitiska åtgärder bör fokusera på integrering och uppfostran. Respondenter som utgår ifrån att förövaren är motiverad uttrycker åsikter mer i enlighet med den utvecklingen Garland (2002: 8-10) beskriver och som även används i rutinaktivitetsteorin. Övervakningssystemen får en roll som väktare då polisen inte har möjlighet att närvara överallt, övervakningssystemen betraktas av flera som ett nödvändigt hjälpmedel för polisens möjlighet att själva agera väktare (Garland, 2002: 160-165). Garland (2002: 178-192) beskriver att vi går mot en ökad acceptans för övervakning precis som resultatet i studien visar, det finns dock ett ökat intresse för övervakning i utsatta områden jämfört med alla offentliga platser. Taylor (2017: 425-426) beskriver att skolungdomar är den globalt sett mest övervakade gruppen som är

icke-kriminell, vilka personer som övervakas och deras makt i samhället är av stor betydelse för övervakningens omfattning. Att bevaka utsatta områden innefattar fortfarande att bevaka majoriteten som inte är kriminella, likaså blir det med bevakningssystem inom skolor. Vidare studier som behandlar attityder och upplevd trygghet hos de människor som inte själva begår brott men ändå måste vistas på dessa hårt övervakade platser vore av intresse.

Om kriminalpolitiken endast skulle se till medborgarnas åsikter om vilka insatser som ska sättas in skulle ökad kontroll av utsatta områden, men även offentliga inte vara ett hinder. Av Garlands (20002: 82-89) teori framkommer att medborgarnas åsikter anses viktiga samtidigt som utbäddningsmekanismerna medför en ökad förståelse för individens roll på regional-, nationell- och tom global nivå. Frågan som kvarstår är dock i vilken utsträckning medborgarna är kompetenta nog att skapa rationella uppfattningar i frågor likt dessa när medier målar upp och risksamhället. Känslan av att befinna sig i kris kan bidra till att det saknas en debatt kring ämnet, även starka privata aktörer trycker på och formar en bild av behovet av övervakningssystem vars syften överträffar behovet av en kritisk debatt kring ämnet (Lio & Cambio (2014: 129-131). En av kommentarerna löd *“Har man inget att dölja, har man inget att förlora på kameraövervakning“*, tanken om att det inte finns något att oroa sig för om man inte är avvikande eller kriminell är inte ovanlig. Förändringar sker dock ständigt i samhället kring vad som betraktas som avvikande beteende och vad som är kriminellt och inte (exempelvis abort, våldtäkt inom äktenskap m m). Kanske är kommentaren sann i ett land som Sverige men, som nämns i artikeln av Klein (2008: 48-55), blir komplexa övervakningssystem i händerna på regeringar som använder censur och begår brott mot mänskliga rättigheter även ett maktmedel. Ett maktmedel i form av ett vetande som kan användas för regeringens egna intressen att bevara sin makt och motverka regeringskritiska mobiliseringar.

Avslutning

Studien visar på en generellt positiv attityd till såväl kameraövervakning som en framtida användning av intelligenta IT-system. Män är inte lika positiva till användningen av övervakningssystem som kvinnor. Kameraövervakning bidrar till ökad upplevd trygghet på offentliga platser och även en stor andel anser att de skulle uppleva en ökad trygghet om samhället använde intelligenta IT-system på offentliga platser. Män i åldern 25- 44 år var inte

lika positiva som övriga grupper till övervakning, de upplevde inte heller att det bidrog till ökad trygghet. Dock var fortfarande en stor andel inom denna kategori positiv och ansåg att det bidrog till ökad trygghet. Personer med högre inkomst tenderar också att vara positivare samt uppleva en ökad trygghet jämfört med övriga grupper, även med ökad ålder framkom en tendens till en ökad positiv attityd till användningen av intelligenta IT-system, dock bör resultatet från dessa grupper betraktas med försiktighet och vidare studier är att rekommendera. Ett upplevt behov av övervakning bidrar till att integritetsfrågan inte anses lika aktuell idag, samtidigt som det finns många oklarheter kring kameraövervakningens faktiska brottsförebyggande effekter. Oklarheter kring vilka brott som förebyggs, samt brister i forskningen kring detta gör att dessa frågor vore aktuella att studera vidare. Vem som kommer få tillgång till datan från de ökande komplexa övervakningssystemen och vilka som kan använda den, samt i vilket syfte är också frågor som behöver vidare diskuteras. Kan övervakningssystemen bidra till att jämna ut förhållandet mellan medborgare och makthavare om båda kan övervaka varandra, bidrar systemen med en objektiv bild? Eller blir det ett medel för att utöva social kontroll och i osäkra tider ett medel för att bevara makt och motverka demokrati?

Referenslista

- Bernasco, W., Lindegaard Rozenkrantz, M. (2018). Lessons Learned from Crime Caught on Camera. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, vol 55(1), 155-186. DOI: 10.1177/0022427817727830
- Björklund, F. (2013). Hur kan kameraövervakning på allmän plats vara ett hot mot den personliga integriteten?. *Statsvetenskaplig tidskrift*, vol 115 (2), 113-130
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Datainspektionen. (2018). *Personuppgiftslagen*. Hämtad 2018-04-23, från <https://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/>
- Djurfeldt, G., Larsson, R., Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktyglåda*. Lund: Studentlitteratur
- Firmino, R. J., Kanashiro, M., Bruno, F., Evangelista, R., Costa Nascimento, D. (2013). Fear, Security, and the Spread of CCTV in Brazilian Cities: Legislation, Debate, and the Market. *Journal of Urban Technology*, Vol. 20(3), 65–84. DOI: 10.1080/10630732.2013.809221
- Foucault, M. (2004). *Övervakning och straff*. Arkivs förlag
- Garland, D. (2002). *The Culture of Control - Crime and Social Order in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Giddens, A. (1996). *Modernitetens följder*. Lund: Studentlitteratur
- Huawei. (2017). *AI Turns Science Fiction into Reality*. Hämtad 2018-03-08, från http://e.huawei.com/en/publications/global/ict_insights/201608271037/success/201608271449
- Huawei. (2017). *Safe city 2017*. Hämtad 2018-03-08, från <http://e.huawei.com/topic/safe-city-2017-en/Huawei-Solutions.html>
- Johansson, L-G. (2000). *Introduktion till vetenskapsteorin*. Stockholm: Thales.
- Klein, N. (2008). China's All-Seeing Eye. *Rolling Stone* vol. 1053, 58-44.
- Larsson, J., Brüde, U. (2010). *Trafiksäkerhetseffekt av hastighetskameror etablerade 2006-2008* (VTI rapport 696). Linköping: VTI.
- Lahtinen, M. (2018). Allmänhetens uppfattning kring användandet av bevakningskameror på allmän plats, april 2018, LUSAX-säkerhetsforskargrupp, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet. Hämtad från: www.lusax.se

Lio, V. Cambio, F. (2014). The Urban Panopticon. *Firenze University Press*, vol 4(8), 129-139.

Rienecker, L., Stray Jörgensen, P. (2015). *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber.

Sahlin, I. (2000). *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Lund: Arkiv förlag.

Schmuck, A. M. (2017). Prevalence and Predictors of Surveillance Cameras in Law Enforcement: The Importance of Stakeholders and Community Factors. *Criminal policy justice review*, vol 28(1), 41-60. DOI: 10.1177/0887403415570631

SVT. (2017). *Forskning: Få känner sig kränkta av övervakningskameror*. Hämtad 2018-03-18, från

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/forskning-fa-kanner-sig-krankta-av-overvakningskameror>

SVT. (2018). *Stadsdel halverade rån och stölder – med 41.000 övervakningskameror*.

Hämtad: 2018-03-13, från

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/stadsdel-halverade-ran-och-stolder-med-41-000-overvakningskameror>

Taylor, E. (2017). 'This is not America': Cultural mythscapes, media representation and the anatomy of the Surveillance School in Australia. *Journal of sociology*, vol 53 (2), 413-429.

DOI: 10.1177/1440783316667640

Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Mölnlycke: Elanders Gotab

Wiklund, H. (2018). *Veckans brott*. [TV-program]. Sverige: Stockholm-Köpenhamn

Willis, M., Taylor, E., Lee, M., Gannoni, A. (2017). Police detainee perspectives on CCTV. *Trends & issues in crime and criminal justice*, vol 538, 2-14.

Webbenkäter. (2018). *Funktioner*. Hämtad 2018-05-21, från: <https://www.webbenkater.com/funktioner>

Bilaga 1

Enkät: Kandidatuppsats angående intelligenta IT-system i brottsförebyggande syfte

Med intelligenta IT-system avses, inte endast inspelning av video, utan datasystem som analyserar bilderna i realtid från flertalet övervakningskameror. Datasystemet utför ansiktsgenkänning samt analyserar rörelsemönstret hos människorna för att finna avvikande beteende och granskar sedan de som anses vara potentiella gärningsmän.

Medverkan i denna enkät är helt anonym, svaren behandlas i enlighet med rådande forskningsetiska principer. Har ni frågor angående enkäten kan ni kontakta mig på ida.claesson0005@stud.hkr.se eller kommentera i frisvarsrutan i enkäten. För varje person som besvarar enkäten kommer jag även att skänka 1 kr till stödföreningen KRIS.

Tack för er medverkan!

Mvh Ida Claesson

Sida 2

Är du *

Man

Kvinna

Avstår från att svara

Hur gammal är du?*

24 år eller yngre

25- 44 år

45- 64 år

65 år eller äldre

Vad hade du uppskattningsvis för årsinkomst före skatt år 2016

0:- - 99 999:-

100 000:- - 149 999:-

150 000:- - 199 999:-

200 000:- - 299 999:-

300 000:- - 349 999:-

350 000:- - eller mer

Vilken utbildning har du? *

Grundskola

Gymnasieskola

Högskola kortare än 3 år

Högskola 3 år eller längre

Vänligen läs igenom frågorna noga och markera sedan det alternativ som stämmer bäst in med dina åsikter

	Instämmer inte alls			Instämmer helt	
“Jag är positiv till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte”	☐	☐	☐	☐	☐
“Jag är positiv till användningen av intelligenta IT-system i brottsförebyggande syfte”	☐	☐	☐	☐	☐
“Jag känner mig tryggare att vistas i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning”	☐	☐	☐	☐	☐
“Offentliga miljöer skulle upplevas som tryggare om samhället använder intelligenta IT-system”	☐	☐	☐	☐	☐
“Samhället bör satsa på intelligenta IT-system för att	☐	☐	☐	☐	☐

förhindra brott i utsatta områden”

“Samhället bör satsa på

intelligenta IT-system för att

förhindra brott på alla offentliga platser”

**Är det något övrigt du vill tillägga eller kommentera angående kameraövervakning/
intelligenta IT-system i brottsförebyggande syfte?**

**Tack för ditt deltagande! Är det något övrigt du vill tillägga eller kommentera
angående enkäten?**

Bilaga 2

Attityder och upplevd trygghet baserat på kön och ålder

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Kvinna	24 år eller yngre	0 (0,0%)	2 (18,2%)	9 (81,8%)	11 (100,0%)
	25-44 år	4 (8,2%)	12 (24,5%)	33 (67,3%)	49 (100,0%)
	45 år eller äldre	0 (0,0%)	6 (26,1%)	17 (73,9%)	23 (100,0%)
	Totalt	4 (4,8%)	20 (24,1%)	59 (71,1%)	83 (100,0%)
Man	25-44 år	5 (35,7%)	3 (21,4%)	6 (42,9%)	14 (100,0%)
	45 år eller äldre	0 (0,0%)	1 (14,3%)	6 (85,7%)	7 (100,0%)
	Totalt	5 (23,8%)	4 (19,0%)	12 (57,1%)	21 (100,0%)
Totalt	24 år eller yngre	0 (0,0%)	2 (18,2%)	9 (81,8%)	11 (100 %)

	25-44 år	9 (14,3%)	15 (23,8%)	39 (61,9%)	63 (100 %)
	45 år eller äldre	0 (0,0%)	7 (23,3%)	23 (76,7%)	30 (100 %)
	Totalt	9 (8,7%)	24 (23,1%)	71 (68,3%)	104 (100 %)

Tabell 6.1 Korstabell som visar svarsfördelningen i påståendet “Jag är positiv till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte”.

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Kvinna	24 år eller yngre	1 (9,1%)	1 (9,1%)	9 (81,8%)	11 (100%)
	25-44 år	9 (18,4%)	8 (16,3%)	32 (65,3%)	49 (100%)
	45 år eller äldre	5 (21,7%)	3 (13,0%)	15 (65,2%)	23 (100%)
	Totalt	15 (18,1%)	12 (14,5%)	56 (67,5%)	83 (100%)
Man	25-44 år	5 (35,7%)	2 (14,3%)	7 (50,0%)	14 (100%)
	45 år eller äldre	1 (14,3%)	1 (14,3%)	5 (71,4%)	7 (100%)
	Totalt	6 (28,6%)	3 (14,3%)	12 (57,1%)	21 (100%)
Totalt	24 år eller yngre	1 (9,1%)	1 (9,1%)	9 (81,8%)	11 (100%)
	25-44 år	14 (22,2%)	10 (13,3%)	39 (66,7%)	63 (100%)
	45 år eller äldre	6 (20,0%)	4 (13,3%)	20 (66,7%)	30 (100%)
	Totalt	21 (20,2%)	15 (14,4%)	68 (65,4%)	104 (100%)

Tabell 6.2 Korstabell som visar svarsfördelningen av åsikterna kring påståendet “Jag känner mig tryggare att vistas i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning”.

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
--	--	----------------	------------------	-----------	--------

Kvinna	24 år eller yngre	2 (18,2%)	3 (27,3%)	6 (54,5%)	11 (100%)
	25-44 år	8 (16,3%)	4 (8,2%)	37 (75,5%)	49 (100%)
	45 år eller äldre	2 (8,7%)	1 (4,3%)	20 (87,0%)	23 (100%)
	Totalt	12 (14,5%)	8 (9,6%)	63 (75,9%)	83 (100%)
Man	25-44 år	5 (35,7%)	5 (35,7%)	4 (26,8%)	14 (100%)
	45 år eller äldre	0 (0,0%)	1 (14,3%)	6 (85,7%)	7 (100%)
	Totalt	5 (23,8%)	6 (28,6%)	10 (47,6%)	21 (100%)
Totalt	24 år eller yngre	2 (18,2%)	3 (27,3%)	6 (54,5%)	11 (100%)
	25-44 år	13 (20,6%)	9 (14,3 %)	41 (65,1%)	63 (100%)
	45 år eller äldre	2 (6,7%)	2 (6,7%)	26 (86,7%)	30 (100%)
	Totalt	17 (16,3%)	14 (13,5%)	73 (70,2%)	104 (100%)

Tabell 6.3 Korstabellen visar svarsfördelningen av åsikterna kring ett index baserat på attitydfrågorna om intelligenta IT-system.

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Kvinna	24 år eller yngre	2 (18,2%)	6 (54,5%)	3 (27,3%)	11 (100%)
	25-44 år	10 (20,4%)	15 (30,6%)	24 (49,0%)	49 (100%)
	45 år eller äldre	2 (8,7%)	6 (26,1%)	15 (62,2%)	23 (100%)
	Totalt	14 (16,9%)	27 (32,5%)	42 (50,6%)	83 (100%)
Man	25-44 år	5 (37,5%)	5 (37,5%)	4 (28,6%)	14 (100%)

	45 år eller äldre	0 (0,0%)	2 (28,6%)	5 (71,4%)	7 (100%)
	Totalt	5 (23,8%)	7 (33,3%)	9 (42,9%)	21 (100%)
Totalt	24 år eller yngre	2 (18,2%)	6 (54,5%)	3 (27,3%)	11 (100%)
	25-44 år	15 (23,8%)	20 (31,7%)	28 (44,4%)	63 (100%)
	45 år eller äldre	2 (6,7%)	8 (26,7%)	20 (66,7%)	30 (100%)
	Totalt	19 (18,3%)	34 (32,7%)	51 (49,0%)	104 (100%)

Tabell 6.4 Korstabellen visar svarsfördelningen av påståendet "Offentliga miljöer skulle upplevas som tryggare om samhället använder intelligenta IT-system".

Attityder och upplevd trygghet baserat på utbildning och inkomst

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Gymnasieskola eller lägre	Lägre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (100%)	1 (100%)
	Medel inkomst	0 (0,0%)	1 (14,3%)	6 (85,7%)	7 (100%)
	Högre inkomst	0 (0,0%)	2 (25%)	6 (75%)	8 (100%)
	Totalt	0 (0,0%)	3 (18,8%)	13 (81,3%)	16 (100%)
Högskola kortare än tre år	Lägre inkomst	0 (0,0%)	1 (33,3%)	2 (66,7%)	3 (100%)
	Medel inkomst	2 (16,7%)	5 (41,7%)	5 (41,7%)	12 (100%)
	Högre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	8 (100%)	8 (100%)
	Totalt	2 (8,7%)	6 (26,1%)	15 (65,2%)	23 (100%)

Högskola längre än tre år	Lägre inkomst	2 (10,5%)	3 (15,8%)	14 (73,7%)	19 (100%)
	Medel inkomst	2 (18,2%)	2 (18,2%)	7 (63,6%)	11 (100%)
	Högre inkomst	3 (8,6%)	10 (28,6%)	22 (62,9%)	35 (100%)
	Totalt	7 (10,8%)	15 (23,1%)	43 (66,2%)	65 (100%)
Totalt	Lägre inkomst	2 (8,7%)	4 (17,4%)	17 (73,9%)	23 (100%)
	Medel inkomst	4 (13,3%)	8 (26,7%)	18 (60%)	30 (100%)
	Högre inkomst	3 (5,9%)	12 (23,5%)	36 (70,6%)	51 (100%)
	Totalt	9 (8,7%)	24 (23,1%)	71 (68,3%)	104 (100%)

Tabell 6.5 Korstabell som visar svarsfördelningen i påståendet “Jag är positiv till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte”.

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Gymnasiesk ola eller lägre	Lägre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (100%)	1 (100%)
	Medel inkomst	0 (0,0%)	2 (28,6%)	5 (71,4%)	7 (100%)
	Högre inkomst	1 (12,5%)	2 (25%)	5 (62,5%)	8 (100%)
	Totalt	1 (6,3%)	4 (25%)	11 (66,8%)	16 (100%)
Högskola kortare än tre år	Lägre inkomst	1 (33,3%)	1 (33,3%)	1 (33,3%)	3 (100%)
	Medel inkomst	3 (25%)	1 (8,3%)	8 (66,7%)	12 (100%)

	Högre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	8 (100%)	8 (100%)
	Totalt	4 (17,4%)	2 (8,7%)	17 (73,9%)	23 (100%)
Högskola längre än tre år	Lägre inkomst	4 (21,1%)	2 (10,2%)	13 (68,4%)	19 (100%)
	Medel inkomst	3 (27,3%)	1 (9,1%)	7 (63,6%)	11 (100%)
	Högre inkomst	9 (25,7%)	6 (17,1%)	20 (57,1%)	35 (100%)
	Totalt	16 (24,6%)	9 (13,8%)	40 (61,5%)	65 (100%)
Totalt	Lägre inkomst	5 (21,7%)	3 (13,0%)	15 (65,2%)	23 (100%)
	Medel inkomst	6 (20,0%)	4 (13,3%)	20 (66,7%)	30 (100%)
	Högre inkomst	10 (19,6%)	8 (15,7%)	33 (64,7%)	51 (100%)
	Totalt	21 (20,2%)	15 (14,1%)	68 (65,4%)	104 (100%)

Tabell 6.6 Korstabell som visar svarsfördelningen av åsikterna kring påståendet "Jag känner mig tryggare att vistas i offentliga miljöer när det finns kameraövervakning".

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Gymnasieskola eller lägre	Lägre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (100%)	1 (100%)
	Medel inkomst	0 (0,0%)	2 (28,6%)	5 (71,4%)	7 (100%)
	Högre inkomst	0 (0,0%)	2 (25%)	6 (75%)	8 (100%)
	Totalt	0 (0,0%)	4 (25%)	12 (75%)	16 (100%)
Högskola	Lägre	1 (33,3%)	1 (33,3%)	1 (33,3%)	3 (100%)

kortare än tre år	inkomst				
	Medel inkomst	2 (16,7%)	2 (16,7%)	8 (66,7%)	12 (100%)
	Högre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	8 (100%)	8 (100%)
	Totalt	3 (13,0%)	3 (13,0%)	17 (73,9%)	23 (100%)
Högskola längre än tre år	Lägre inkomst	5 (26,3%)	3 (15,8%)	11 (57,9%)	19 (100%)
	Medel inkomst	3 (27,3%)	0 (0,0%)	8 (72,7%)	11 (100%)
	Högre inkomst	6 (17,1%)	4 (11,4%)	25 (71,4%)	35 (100%)
	Totalt	14 (21,5%)	7 (10,8%)	44 (67,7%)	65 (100%)
Totalt	Lägre inkomst	6 (26,1%)	4 (17,4%)	13 (56,5%)	23 (100%)
	Medel inkomst	5 (16,7%)	4 (13,3%)	21 (70,0%)	30 (100%)
	Högre inkomst	6 (11,8%)	6 (11,8%)	39 (76,5%)	51 (100%)
	Totalt	17 (16,3%)	14 (13,5%)	73 (70,2%)	104 (100%)

Tabell 6.7 Korstabellen visar svarsfördelningen av åsikterna kring ett index baserat på attitydfrågorna om intelligenta IT-system.

		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer	Totalt
Gymnasieskola eller lägre	Lägre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (100%)	1 (100%)
	Medel inkomst	0 (0,0%)	4 (57,1%)	3 (42,9%)	7 (100%)

	Högre inkomst	0 (0,0%)	4 (50%)	4 (50%)	8 (100%)
	Totalt	0 (0,0%)	8 (50%)	8 (50%)	16 (100%)
Högskola kortare än tre år	Lägre inkomst	2 (66,7%)	1 (33,3%)	0 (0,0%)	3 (100%)
	Medel inkomst	4 (33,3%)	3 (25,0%)	5 (41,7%)	12 (100%)
	Högre inkomst	0 (0,0%)	0 (0,0%)	8 (100%)	8 (100%)
	Totalt	6 (26,1%)	4 (17,4%)	13 (56,5%)	23 (100%)
Högskola längre än tre år	Lägre inkomst	6 (26,1%)	4 (17,4%)	13 (56,5%)	23 (100%)
	Medel inkomst	3 (27,3%)	4 (36,4%)	4 (36,4%)	11 (100%)
	Högre inkomst	6 (17,1%)	13 (37,1%)	16 (45,7%)	35 (100%)
	Totalt	13 (20,0%)	22 (33,8%)	30 (46,2%)	65 (100%)
Totalt	Lägre inkomst	6 (26,1%)	6 (26,1%)	11 (47,8 %)	23 (100%)
	Medel inkomst	7 (23,3%)	11 (36,7%)	12 (40,0%)	30 (100%)
	Högre inkomst	6 (11,8%)	17 (33,3%)	28 (54,9%)	51 (100%)
	Totalt	19 (18,3%)	34 (32,7%)	51 (49,0%)	104 (100%)

Tabell 6.8 Korstabellen visar svarfsördelningen av påståendet "Offentliga miljöer skulle upplevas som tryggare om samhället använder intelligenta IT-system".